

Kultúra és művelődés a századforduló Magyarországon

1. Társadalmi élet

- A kiegyezés után gyors gazdasági átalakulás kezdődik (1867 után)
- A polgárosodás folyamata felgyorsul
- Óbuda, Buda és Pest egyesítésével 1873 létrejön Budapest → világvárossá válik
- Kialakul a belváros mai képe
- Megépül az Országház, Halászbástya, Múcsarnok
- Élénk kávéházi élet jellemző – a kávéházak a szellemi élet központjai lesznek
- Technikai újítások jelennek meg, melyek forradalmasítják a tömegtájékoztatást → rádió, telefonközpont, telefonos hírmondó
- Ezek a változások magukkal hozzák a társadalmi feszültségeket → a nagyvárosi életforma elterjedése miatt nő a szakadék a társadalmi rétegek között
- Az emberek eltávolodnak egymástól → elidegenedés (Gyakori témája az irodalomnak)

2. Az irodalmi, művészeti élet jellemzői

- a városi életmód új témákat hoz
- a korábbi népies témákkal, formákkal szemben új irányzatok, új életérzés
- Az MTA, a Kisfaludy Társaság mereven elzárkóztak ezek elől – csak a népnemzeti irodalmat támogatták
- a hagyományos folyóiratok uralmát megtörték az induló modern, új folyóiratok
 - Magyar Génusz (1892)
 - Figyelő (1905)
 - A Hét (1890)
 - Nyugat (1908)
- fontos szerepe van a budapesti egyetem bölcsészkarának → fiatal írók szellemi műhelye → Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Tóth Árpád, Juhász Gyula

A Nyugat mint folyóirat és mozgalom (T)

1. Létrejötté

- **A 20. század legjelentősebb, legnagyobb hatású irodalmi folyóirata, és egyben a magyar szellemi élet megújításáért küzdő mozgalom is. Az 1920-as évektől könyvkiadóként is működött.**
- 1908. január elsején jelent meg az első szám, és ezt követően 33 évig töretlenül működött → az utolsó szám 1941. augusztus 4-én jelent meg (Babits halála a Nyugat halála is)
- 1941 –1944 Magyar Csillag néven jelent meg → sikertelen volt
- Példányszáma: indulásakor 500, az 1920-as évektől 2000 példány
- Megjelenése: kezdetben havonta, majd az 1920-as évektől kéthetente
- Mecénásai (anyagi támogatói): Hatvany Lajos, majd Fenyő Miksa

2. A cím jelentése, a folyóirat célkitűzése

- címe jelképes, kifejezi, hogy a művészek, alkotók példaképe a modern nyugat-európai irodalom volt
- amint Ignótus is kifejtette az első számban: „*A nap s az emberiség s a történelem keletről nyugatra tart...*”
- célkitűzésük: felzárkóztatni a magyar irodalmat a nyugati irodalmak sorába, beengedni az új irányzatokat

3. Szerkesztői

- 1908 – 1928 Ignótus, Osváth Ernő (kiváló kritikus), Fenyő Miksa
- 1929 – 1933 Babits Mihály és Móricz Zsigmond → 1933-ban elvi vita miatt Móricz kiválik a laptól és saját folyóiratot indít Kelet Népe címmel (sikertelen)
- 1933 – 1941 Babits Mihály, Gellért Oszkár, majd Illyés Gyula

4. Emblémája

- A folyóirat védjegyévé vált az első szám borítóján szereplő embléma
- Beck Ödön Mikes-émlékérme → a bujdosó magyar irodalmat jelképezte
- a toll és a mécses megmarad → a művészet átmenti az értékeket

5. Felépítése

- 1. része a primer irodalom (szépirodalom) volt → versek, novellák, regények folytatásban pl. Édes Anna, tanulmányok
- 2. része Figyelő → bírálatok, gazdasági, társadalmi témák, cikkek

6. A Nyugat nemzedékei

- a) 1910-es évek I. nemzedék, „nagy nemzedék”: Ady Endre, Babits Mihály, Kosztolányi Dezső, Tóth Árpád, Juhász Gyula, Móricz Zsigmond, Karinthy Frigyes, Molnár Ferenc ...
- b) 1920-as évek II. nemzedék: Szabó Lőrinc, Illyés Gyula, Áprily Lajos, Németh László, Márai Sándor ...
- c) 1930-as évek III. nemzedék, „Ezüstkor nemzedéke”: Weöres Sándor, Jékely Zoltán, Dsida Jenő, Zelk Zoltán, Tamási Áron, Radnóti Miklós ...
- d) 1940-es évek IV. nemzedék, „Újholdasok”: Nemes Nagy Ágnes, Pilinszky János, Ottlik Géza ...

7. Viták a Nyugat körül

- a) 1910–11. Hatvany–Osváth vita → párbajja fajult az elvi vita. Hatvany anyagi elvek szerint akarta szerkeszteni a Nyugatot. Osváth nem engedett a minőségből – Hatvany eltávolodott a laptól.
- b) 1916. A Nyugat kiáll háborúellenes alkotói mellett → Ady Endre, Babits Mihály

8. A Nyugat jelentősége

- a 20. század első felének magyar kultúráját meghatározta
- szélsőségektől mentes volt → az avantgárd irányzatot nem engedte be
- egyenletesen magas színvonalon működött

- nyitott volt az újításokra → vezérhajó szerepét töltötte be
- igyekezett kizárni a politikát → csak Ady esetében tett kivételt, megjelentette a háborúellenes verseit is
- legnagyobb jelentősége a tehetségek nagy számának felkarolása, elindítása a pályán → A Nyugatban megjeleneni egyenlő volt az íróvá válással.

Nézzétek meg összefoglalásként a Zanza videót → <https://zanza.tv/irodalom/klasszikus-modernseg-realizmus-naturalizmus-szimbolizmus-impresszionizmus-szecesszio/nyugat>